

Asia: VN/20323/2020

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen lainsäädäntöön sekä eräihin muihin lakeihin tehtävistä muutoksista sote-uudistuksesta johtuen (Sote100)

Valitkaa jompikumpi alla olevista vaihtoehdoista

Lausunnonantajalla on lausuttavaa esitysluonnoksesta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Juvan kunta uudistaa aiemman lausuntonsa. Lisäksi kunnanhallitus toteaa, että sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntö kokonaisuudessaan täsmentää yleislaeissa säädettävää järjestämisvastuuta ja näin ollen tekniset muutokset ovat perusteltavissa.

Juvan kunta kiinnittää erityistä huomiota hyvinvointialueiden rahoitukseen ja rahoituspohjan riittävyyteen. Etelä-Savon väestön ikärakenne on maan vanhimpia. Väestön ikääntymisen takia Etelä-Savon maakunnan palvelutarve on maan korkein. Hyvinvointialueen/maakunnan kaupunkikeskusten pitkät etäisyydet toisistaan ja vesistöistä aiheutuva maantieteellinen pirstaleisuus vaativat vahvan palveluverkon, jotta sote-palveluiden yhdenvertainen saatavuus ja saavutettavuus voidaan turvata alueen asukkaille perustuslain 19 § 3 momentin mukaisesti. Tämän lisäksi sairastavuus Etelä-Savon alueella on merkittävästi kansallista keskiarvoa korkeampi ja alueen väestöllä on merkittävä elintapasairauksien riski.

Etelä-Savon alueella merkittävää kausi- ja vapaa-ajan asukkaiden määrää ei ole huomioitu hyvinvointialueen laskennallisessa rahoituksessa. Hallituksen esityksen mukaan Etelä-Savon hyvinvointialueen on huolehdittava näiden asukkaiden päivystyspalveluista. Rahoitus asettaa Etelä-Savon tulevan hyvinvointialueen ei yhdenvertaiseen asemaan suhteessa muihin hyvinvointialueisiin. Kausiasutuksen määrä on huomioitava rahoituspohjassa.

Rahoituspohjan riittävyys on myös varmistettava pelastustoimelle, jotta on mahdollista tuottaa yhdenvertaiset ja laadukkaat pelastustoimen palvelut koko maakunnan alueella.

Esityksessä noudatetaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettavan lain hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevaa sääntelyratkaisua siitä, että jatkossa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävä on osaltaan sekä kunnalla että hyvinvointialueella. Juvalla nähdään tärkeänä, että kuntien ja hyvinvointialueiden vastuut ja yhteistyö sekä yhdyspinnat määritellään selkeästi. Tämä koskee alue- ja kuntatason tehtäviä, kuten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ja siihen liittyvät suunnitelmat.

Etelä-Savossa on laadittu maakunnallinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma. Suunnitelman laadintaan ja toteuman arviointiin osallistuu sekä kuntien, järjestöjen, sote-järjestäjien sekä seurakuntien edustajat. Eri toimijat ovat kaikki sitoutuneet yhteisiin tavoitteisiin, joiden toteutumista ja vaikutuksia arvioidaan vuosittain. Esityksen mukaan lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma tehdään jatkossa sekä kunnassa että alueellisesti hyvinvointialueella. Jatkossa kunnan lasten hyvinvointisuunnitelma kattaisi kuntaan jäävät toiminnot ja hyvinvointialueen alueellinen suunnitelma hyvinvointialueen palvelut. Kuntien ja hyvinvointialueen suunnitelmia ei pidä eriyttää toisistaan.

Vastaavasti myös vanhuspalvelulain mukainen suunnitelma ikääntyneen väestön tukemi-seksi tehtäisiin jatkossa sekä kunnassa että hyvinvointialueella. Yhteistyö kuntien ja hyvinvointialueiden kesken suunnitelmien suhteen on tärkeä, jotta ikääntyneiden palveluita tarkastellaan kokonaisuutena eikä jää jotain katvealueita, joita ei ole huomioitu kummankaan suunnitelmassa. On muistettava, että kohderyhmä kunnilla ja hyvinvointialueilla on sama: alueen eli alueen kuntien asukkaat.

Esityksessä ehkäisevä päihdetyö siirtyy kunnilta tuleville hyvinvointialueille. Käytännössä kuntiin jäisi kuitenkin edelleen ehkäisevän päihdetyön kokonaisuuden organisointi omalla alueellaan, vaikka toimijat ja resurssit siirtyvät hyvinvointialueelle. Tarkennusta tarvitaan siihen, kumpi taho (kunta vai hyvinvointialue) huolehtii ehkäisevän päihdetyön tarpeen mukaisesta organisoinnista alueellaan tai nimeää ehkäisevän päihdetyön tehtävistä vastaavan toimielimen. Hyvinvointialueen ja aluehallintovirastojen asiantuntijatuon sekä kuntien ja hyvinvointialueen työnjaon organisointi edellyttää tässä suhteessa kaikilta osapuolilta järjestelmällistä resursointia.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisvastuun siirtyminen kunnilta hyvinvointialueille tarkoittaisi ehkäisevän lastensuojelun osalta sitä, että kuntiin jäisi muu kuin sosiaali- ja terveydenhuollossa annettava ehkäisevä lastensuojelu, kuten esimerkiksi tuki ja erityinen tuki, jota annetaan esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä ja varhaiskasvatuksessa. Hyvinvointialueelle siirtyisi näin ehkäisevään lastensuojeluun kuuluvat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, kuten esimerkiksi neuvolapalvelut sekä varsinainen lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu. Kun lähes kaikki lapset, nuoret ja perheet ovat hyvinvointialueiden ehkäisevien terveyspalvelujen sekä kuntiin jäävien

opetustoimen palvelujen piirissä, ja palvelujen järjestämisvastuu ehkäisevän lastensuojelun osalta jatkossa edellä kuvatulla tavalla jakautuisi, on välttämätöntä, että kuntien ja hyvinvointialueen välinen käytännössä tapahtuva yhteistyö ja riittävä tiedonvaihto varmistettaisiin rakentamalla toimivat yhteistyörakenteet ja käytännöt. Tämä edellyttäisi riittävää resursointia sekä hyvinvointialueilla että kunnissa, jotta lastensuojelun ehkäisevät palvelut toteutuisivat lasten, nuorten ja perheiden kannalta tarkoituksenmukaisena kokonaisuutena.

Kunnan työllisyyspalveluiden tulevaisuuden turvaaminen lähipalveluna on yksi Juvan kannalta keskeinen huolenaihe ja puute lakiluonnoksessa. Kuntouttava työtoiminta on käytännössä se toimintamuoto, johon suurin osa työpajoilla käyvistä henkilöistä sijoittuu. Kunnalla pitäisi olla mahdollisuus tuottaa kuntouttavan työtoiminnan palvelua ja siihen liittyvä valtionrahoitus tulisi säilyttää. Lain tulee mahdollistaa, että kunta voi jatkossakin tuottaa kuntouttavaa työtoimintaa ja sosiaalista kuntoutusta, vaikka ne siirtyvät hyvinvointialueen järjestämisvastuulle. Jos lainsäädäntö ei tunnista tätä toimintaa niin on riskinä, että valtion rahoituselementti katoaa, mutta lasku, kuten työmarkkinatuen kuntaosuus ja kuntoutujien passivoitumisesta aiheutuvat kustannukset, jää kunnan maksettavaksi. 1.3.2021 alkava valtakunnallinen työllisyyden kuntakokeilu korostaa kunnan osuutta työllisyyden hoidossa.

Lopuksi Juvan kunta kiinnittää huomiota ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntövalmisteluun. Lausunnolla olevan esitysluonnoksen mukaan ympäristöterveydenhuoltoa ei tässä yhteydessä ole esitetty siirrettäväksi kunnilta hyvinvointialueille. Esityksessä ympäristöterveydenhuollon lakeihin esitettäisiin tehtäväksi ne tekniset muutokset, jotka liittyvät siihen, että ympäristöterveydenhuollon tehtävät säilyvät kunnilla. Ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuuseen kerrotaan palattavan erikseen myöhemmin erillisessä lainsäädäntövalmistelussa.

Tällä hetkellä Juvan ympäristöterveydenhuollon palveluiden järjestämisestä vastaa Itä-Savon sairaanhoitopiiri Sosteri. Parlamentaarinen selvitysryhmä esitti 12.1.2021 ympäristöterveydenhuollon liittämistä hyvinvointialueisiin 1.1.2026. Näin syntyisi tilanne, jossa kolmen vuoden ajaksi nyt osin kuntayhtymille integroidut tehtävät palautuisivat väliaikaisesti kuntien hoidettavaksi. Juvan kunta pitää tärkeänä, että ympäristöterveydenhuollon järjestämisestä ja työnjaosta voitaisiin sopia joustavasti sote-maakunnan ja kuntien kesken alueelliset erot huomioiden. Tässä yhteydessä tulisikin lainsäädännössä mahdollistaa, että hyvinvointialue voisi hoitaa kuntien kanssa tekemällään sopimuksella hyvinvointialueen hoidettaviksi kunnista siirretyt kuntien ympäristöterveydenhuollon tehtävät, joiden hoitamiseen kunnat ovat osoittaneet hyvinvointialueelle rahoituksen. Näin pystyttäisiin välttämään tarpeettomat palveluiden järjestämistä hankaloittavat ja kustannuksia synnyttävät väliaikaisratkaisut.

